

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการสร้างกระเช้าลอยฟ้าขึ้นคอยสุเทพ จังหวัด เชียงใหม่ เป็นโครงการตามแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำขึ้นเมื่อปี 2524 โดยกำหนดให้กระเช้าลอยฟ้าขึ้นคอยสุเทพ เป็นรูปแบบของการขนส่งมวลชน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและพุทธศาสนิกชนที่จะขึ้นไปนมัสการพระธาตุดอยสุเทพ เป็นการแก้ปัญหาการจราจรคับคั่งและลดอันตรายจากการเดินทางด้วยรถยนต์บนถนนศรีวิชัยซึ่งเป็นเส้นทางขึ้นคอยสุเทพ โครงการนี้ต้องใช้เงินลงทุนประมาณ 113 ล้านบาท ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไม่มีงบประมาณดำเนินการเอง จึงได้เสนอให้เอกชน เป็นผู้ลงทุน โดยจัดในรูปแบบของการให้สัมปทาน ซึ่งบริษัทท่องเที่ยวพัฒนาจำกัดได้รับสัมปทานไป และให้บริษัทไฟร์เอสจำกัด เป็นผู้วางแผนพัฒนาโครงการ โครงการนี้ได้รับความเห็นชอบในหลักการจากกรมป่าไม้ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ องค์การสวนสัตว์ คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ และจังหวัด เชียงใหม่ แล้ว

แต่ปรากฏว่าในขณะที่กำลังอยู่ในขั้นตอนของการ เสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการนั้น ได้เกิดปฏิกิริยาคัดค้านขึ้น โดยเฉพาะจากชาว เชียงใหม่ เอง ฝ่ายคัดค้านประกอบด้วยบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ เช่น พระสงฆ์ นักวิชาการ นักศึกษา และประชาชนชาว เชียงใหม่ จำนวนหนึ่ง โดยใช้ชื่อร่วมกันว่า "ชมรมเพื่อ เชียงใหม่" การแสดงออกซึ่งการคัดค้านปรากฏทั้งในรูปแบบบทความหรือแถลงการณ์เกี่ยวกับการคัดค้านออก เผยแพร่ทั่วไป การจัดอภิปราย ปาฐกถา นิทรรศการ การลงชื่อคัดค้านเพื่อยื่นต่อนายกรัฐมนตรีและผู้ว่าราชการจังหวัด เชียงใหม่ และการชุมนุมคัดค้าน เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2529 และวันที่ 28 มิถุนายน 2529 เหตุผลสำคัญในการคัดค้านก็คือ ไม่เห็นด้วยกับการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ คือ กระเช้าลอยฟ้ามาใช้ เพราะ เป็นการทำลายความศักดิ์สิทธิ์ของวัดพระธาตุดอยสุเทพ เป็น

การลบลู่บุญสถาน เป็นการทำลายความหมายของวัฒนธรรมประเพณีการจาริกแสวงบุญของชาวพุทธ และจะนำมาซึ่งธุรกิจเพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่เป็นการทำลายจารีตประเพณีซึ่งเป็นเหตุผลทางด้านจิตใจ นอกจากนี้ เหตุผลทางด้านวัตถุก็คือ เป็นการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและนิเวศวิทยา เนื่องจากต้องมีการตัดต้นไม้ใหญ่บริเวณเส้นทางเดินกระเช้า ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่สำคัญต่อการเป็นป่าต้นน้ำลำธาร และมีพืชพันธุ์ไม้และพันธุ์สัตว์ที่ควรสงวนไว้เป็นจำนวนมาก

ฝ่ายเจ้าของโครงการและผู้สนับสนุนประกอบด้วย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และบริษัทผู้วางแผนโครงการ ก็ได้จัดแถลงข่าวแก่ชาวเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2529 นอกเหนือจากการชี้แจงเหตุผลทางหนังสือพิมพ์ และการออกแถลงการณ์ตอบโต้หลายครั้ง อย่างไรก็ตาม เมื่อได้เกิดการขัดแย้งขึ้น เช่นนี้ ทางผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่จึงเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระงับการเสนอโครงการนี้ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา เมื่อต้นเดือนกรกฎาคม 2529

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกรณีโครงการสร้างกระเช้าลอยฟ้าขึ้นดอยสุเทพนี้ มีความสำคัญในระดับประเทศ เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการที่ถูกเสนอขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐบาล และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอันจะมีผลต่อเศรษฐกิจของชาติโดยส่วนรวม ในขณะที่ปฏิกิริยาคัดค้านได้ดำเนินไปถึงจุดที่มีการชุมนุมคัดค้านของกลุ่มคนจำนวนมาก ซึ่งมีอิทธิพลให้หน่วยงานของรัฐบาลระงับการพิจารณาโครงการนี้ไว้ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจำเป็นต้องหยิบยกเอาโครงการนี้ขึ้นมาพิจารณาใหม่ เพื่อหาข้อสรุปในการตัดสินใจว่าจะอนุมัติโครงการนี้หรือไม่ ซึ่งความขัดแย้งและปฏิกิริยาคัดค้านที่เกิดขึ้นน่าจะเป็นประเด็นสำคัญในการพิจารณา แต่ทั้งนี้การศึกษาทำความเข้าใจในความขัดแย้งและการคัดค้านที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการศึกษาวิจัยที่มีระบบและถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์เท่านั้น ที่จะทำให้การพิจารณาดังกล่าวนำไปสู่ข้อสรุปหรือการตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสมของรัฐบาลสำหรับกรณีนี้ หรือจะเป็นข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการหาแนวทางป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นสำหรับกรณีอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันต่อไป

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการคัดค้านที่เกิดขึ้นต่อโครงการสร้าง
 กระจะเข้าลอยฟ้าขึ้นดอยสุเทพ โดยจะศึกษาในแง่มุม เกี่ยวกับการ เข้าร่วมการคัดค้านโครงการนี้
 ของชาวจังหวัด เชียงใหม่ เพื่อมุ่งหาคำอธิบายว่า ทำไมคน เหล่านั้นจึง เข้าร่วมการคัดค้านที่
 ผ่านมา โดยจะให้ความสำคัญกับปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม ทั้งนี้ เพราะพิจารณาเห็นว่า การศึกษา
 ทางจิตวิทยาสังคม ซึ่ง เป็นการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ที่ได้รับอิทธิพลจาก การปรากฏตัว
 พฤติกรรม และผลิตผลต่าง ๆ ของคนอื่น ทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคลและกลุ่ม ไม่ว่าจะ เป็นในอดีต
 ปัจจุบันและอนาคต (Mcgrath, 1964: 1) จะทำให้สามารถ เข้าใจถึงกระบวนการทาง
 จิตวิทยาที่บุคคล ได้รับรู้สถานการณ์และอิทธิพลจากคนอื่น เกี่ยวกับการสร้างกระจะเข้าลอยฟ้าที่
 เกิดขึ้น แล้วบุคคลนั้น ๆ มีความคิด ความรู้สึก อย่างไรต่อสิ่งที่เขาได้รับรู้ และความคิด
 ความรู้สึก เหล่านั้น มีอิทธิพลต่อการ เข้าร่วมการคัดค้านของ เขาหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม เช่น ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ
 ความคาดหวัง ที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องการสร้างกระจะเข้าลอยฟ้าของชาว เชียงใหม่ รวมทั้งศึกษา
 ระดับความลึกและแบบแผนของการ เข้าร่วมการคัดค้านของผู้ที่ เข้าร่วมการคัดค้านการสร้าง
 กระจะเข้าลอยฟ้าที่ผ่านมา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม เหล่านั้น และอิทธิพล
 ของการชักจูงที่บุคคลได้รับ กับการ เข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระจะเข้าลอยฟ้าของบุคคล
 เหล่านั้น
3. เพื่อศึกษาว่าในบรรดาปัจจัยต่าง ๆ ที่ศึกษานั้น ปัจจัยใดมีบทบาทต่อการ
 เข้าร่วมการคัดค้านของบุคคลเหล่านั้นมากที่สุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบลักษณะทางจิตวิทยาสังคม เช่น ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ
 ความคาดหวัง ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกระจะเข้าลอยฟ้า รวมทั้งทราบลักษณะและแบบแผนของ

การ เข้าร่วมการคัดค้านของผู้ที่ เข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระ เข้าลอยฟ้าที่ผ่านมา

2. ทำให้ทราบว่าลักษณะทางจิตวิทยาสังคมและอิทธิพลการชักจูง เหล่านั้น มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระ เข้าลอยฟ้าที่ผ่านมาของบุคคลนั้น ๆ อย่างไร หรือไม่

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษารุ่นนี้มุ่งที่จะหาคำอธิบายการ เข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระ เข้าลอยฟ้า ขึ้นคอบสุเทพของชาวจังหวัด เชียงใหม่ที่ผ่านมา โดย เน้นความสำคัญของปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม เพื่อดูว่า ผู้ที่ เข้าร่วมการคัดค้านที่ผ่านมานั้นมีลักษณะทางจิตวิทยาสังคม เช่น ความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และความคาดหวัง ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างกระ เข้าลอยฟ้า อย่างไร และได้รับอิทธิพลจากการชักจูงมากน้อยเพียงใด ลักษณะทางจิตวิทยาสังคมและการ ชักจูง เหล่านั้น มีความสัมพันธ์กับการ เข้าร่วมการคัดค้านของ เขาอย่างไร หรือไม่

นอกจากนั้น จะศึกษาลักษณะทางจิตวิทยาสังคม ใน เรื่องเดียวกันของผู้ที่ไม่ได้ เข้าร่วม การคัดค้านที่ผ่านมา และอิทธิพลการชักจูงที่บุคคลเหล่านั้นได้รับ เพื่อที่จะดูว่า ผู้ที่ไม่ได้ เข้าร่วมการคัดค้านมีลักษณะทางจิตวิทยาสังคมและได้รับอิทธิพลจากการชักจูงแตกต่างจากผู้ ที่ เข้าร่วม การคัดค้านอย่างไร หรือเพื่อจะดูว่า การที่บุคคลมีลักษณะทางจิตวิทยาสังคมไม่ครบถ้วน เท่าที่ ผู้ที่ เข้าร่วมการคัดค้านมี หรือมีเพียงบางอย่าง รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากการชักจูงน้อย หรือ ไม่ได้รับเลยนั้น มีผลต่อการตัดสินใจ เข้าร่วมการคัดค้านอย่างไร หรือไม่